

מנגלה, יוזף (1911-?)

(Josef Mengele). רופא וקצין ס"ס, שהתפרסם בכינויו 'מלאך המוות של אושוויץ'. מ' נולד בגינצבורג (Günzburg) שבגרמניה. ב-1935 קיבל תואר דוקטור לפילוסופיה באוניברסיטת מינכן וב-1938 תואר דוקטור לרפואה באוניברסיטת פרנקפורט. בשנים 1931-1934 היה חבר בארגון הימני הקיצוני והאנטישמי שטאלהלם (Stahlhelm). ב-1937 הצטרף למפלגה הנאצית ובשנת 1938 לס"ס. מיוני 1940 שירת מ' בחיל הרפואה של הופן ס"ס. באוגוסט 1940 קיבל דרגת אונטרשטורמפירר, ובמאי 1943 הועלה לדרגת האופטשטורמפירר, והועבר לשירות במחנה ההשמדה אושוויץ, ושם שירת עד לפינוי המחנה ב-18 בינואר 1945. מ' עסק הרבה בניסויים פסידו-רפואיים, וכן בעריכת סלקציות בין היהודים שהובאו למחנה אושוויץ. בעת הסלקציות הללו הועברו רוב היהודים להמתה מיידית בתאי הגזים ומיעוטם לעבודת כפייה במחנה ריכוז.

בתחום הניסויים הפסידו-רפואיים התרכז מ' בעיקר בילדים וצעירים תאומים וגמדים. למטרה זאת השתמש מ' ביצורי אנוש כבשפני-ניסיון אנושיים. ניסויי מ' היו כרוכים בכול מיני התעללויות באסירים, וכללו בין היתר כריתות אברי רבייה, זריקות מזיקות מסוגים שונים לתוך הוורידים או ישירות לתוך הלב.

אחרי פינוי מחנה אושוויץ הועבר מ' למחנה הריכוז *מאוטהאוזן. אחרי שחרור המחנה הוא ב-5 במאי 1945 נעלמו עקבותיו של מ'. באמצע 1949 הגיע מ' לארגנטינה ומצא בה מיקלט. מעלליו של מ' תוארו במשפטי נירנברג ובמשפטים נגד פושעים נאצים, אשר פעלו באושוויץ (ראה *משפטים: משפט נירנברג). ב-1959 הוציאו שלטונות גרמניה המערבית צו מעצר נגדו וב-1960 ביקש משרד החוץ המערב-גרמני מארגנטינה להסגירו לגרמניה, אך מ' הצליח להימלט לברזיל ומשם לפרגוואי. לפי גירסה שלא אושרה מת מ' בברזיל בדצמבר 1978. בפברואר 1985 התקיים ביד-ושם בירושלים משפט ציבורי נגד מ' שלא בנוכחותו, בהשתתפותם של ניצולי הניסויים הפסידו-רפואיים שערך באושוויץ.

[ראה גם *נסויים רפואיים כפויים בבני-אדם].